УДК 378.013

DOI 10.31339/2617-0833-2019-1(26)-98-101

**АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ
ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Галевич В.О., Шукатка О.В.

**TOPICALITY OF THE PROBLEM OF SAVING AND STRENGTHENING OF
STUDENT YOUTH HEALTH**

Halevych Volodymyr, Shukatka Oksana

У статті обґрунтовано актуальність проблеми збереження та зміцнення здоров'я студентської молоді. Розкрито сутність понять здоров'я, здоровий спосіб життя, валеологія. Визначено, що професійна діяльність майбутніх фахівців складається не тільки з комплексу фахових дій, а й з інших аспектів життєдіяльності, куди власне і входить підтримання належного рівня здоров'я шляхом формування власних стратегій здоров'язбереження.

Ключові слова: здоров'я, здоров'язбереження, студенти, валеологія, здоровий спосіб життя.

The article has substantiated with the topicality of the problem of saving and strengthening of student youth health. The essences of notions health, healthy lifestyle, valeology have been revealed. The main directions in study of problem of healthy lifestyle and the specific requirements for the educational process of high school in order to form healthy lifestyle for future specialists have been outlined. It has been defined that the main meaning in forming a desire for healthy and rational lifestyle of student youth the system of education should have, because the professional activities of future specialists consist not only of a complex of professional actions, but also of other aspects of life, which itself includes maintaining the proper level of health through the formation of own health saving strategies.

Keywords: health, health saving, students, valeology, healthy lifestyle.

Формування готовності майбутнього фахівця до здоров'язбереження – важлива соціально-педагогічна проблема. Її вирішення стосується глобальних питань суспільства й освіти, оскільки в сучасних умовах особливого значення набувають проблеми якості життя, загалом, зміцнення і виховання здоров'я, зокрема. Одним з можливих шляхів розв'язання даної проблеми є розробка і впровадження в професійну підготовку студентів власного алгоритму здоров'язбереження.

Історичний розвиток суспільства демонструє неперервний рух у розумінні здоров'я поряд з прогресивними змінами в науковій і культурній сфері цивілізаційного розвитку людства. Категорія здоров'я характеризує економічні досягнення суспільства і перспективи його розвитку. У теорії здоров'я науковці розглядають його як цілісний багатовимірний динамічний стан, за якого особистість добре адаптована, зберігає інтерес до життя та досягає самореалізації в умовах конкретного соціального й економічного середовища, що дає змогу людині різною мірою виконувати свої біологічні й соціальні функції.

Загальновизнаним є тлумачення поняття здоров'я подане у Статуті Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) і визначається як стан повного фізичного, духовного й соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб або фізичних відхилень. Н. Башавець узагальнює філософське розуміння здоров'я і пропонує розглядати його як динамічний процес рівноваги організму з навколишньою природою і соціальним середовищем, за якого всі закладені здатності в біологічній і соціальній сутності людини виявляються найбільш повно [1, с. 111]. Разом з тим, дискусія щодо визначення поняття

«здоров'я» ще триває. У новій концепції здоров'я робоча група ВООЗ пропонує таке визначення цього поняття: «Здоров'я – це ступінь здатності індивіда чи групи, з одного боку, реалізувати свої прагнення і задовольняти потреби, а з другого, змінювати середовище чи кооперуватися з ним» [3, с. 318].

Здоров'я визначається мірилом життєвого виявлення людини, гармонійною єдністю фізичних, психічних, трудових функцій, які обумовлюють повноцінну участь людини в різних галузях суспільної діяльності, що потребує реалізації *здорового способу життя* – системи прийомів, яка дає можливість зробити певний уклад життя [2, с. 1375].

В останні роки у дослідженні проблеми здорового способу життя умовно визначилися три основних напрями:

1) філософсько-соціологічний, у якому здоровий спосіб життя розглядається науковцями як певна глобальна соціальна проблема, об'єктивна потреба сучасного соціального розвитку;

2) медико-біологічний, що відображає сутність здорового способу життя як комплекс профілактичних оздоровчих заходів, які забезпечують гармонійний розвиток і зміцнення здоров'я, підвищення працездатності людей, подовження їх творчого довголіття;

3) психолого-педагогічний, представники якого вважають, що для збереження здоров'я дуже важливою є мотивація здорового способу життя.

Аналіз наукових пошуків дослідників доводить, що формування здорового способу життя розглядається як складова процесу освіти. Тому на сучасному етапі розвитку суспільства висувуються специфічні вимоги до освітнього процесу вищої школи з метою формування здорового способу життя у майбутніх фахівців. До таких вимог відносяться:

- формування у студентської молоді ціннісного відношення до свого здоров'я;
- сприяння всебічному фізичному розвитку і досягненню високого рівня загальної рухової підготовки індивіда;

- основою впливу на формування здорового способу життя вважати перенесення відповідних знань, умінь і навичок з однієї сфери діяльності в іншу;

- комплексне формування здорового способу життя, який враховує всі можливості освітнього процесу, а також індивідуальні особливості особистості;

- необхідність удосконалення і розвитку самого процесу формування основ здорового способу життя, незалежно від професійної спрямованості підготовки студентів тощо.

Оскільки важливою, необхідною і вагомою складовою життєдіяльності особистості є її професійна діяльність, відтак у контексті нашого дослідження ми припускаємо, що процеси валеогенезу мають входити у фахову підготовку студентів як обов'язковий компонент їхнього професіогенезу. Це означає, що професійна освіта повинна бути водночас і валеологічною освітою, яка охоплює систему освітніх заходів, спрямованих на формування валеологічного мислення і здорового способу життя людини.

Термінологічний аналіз сутності валеології дає змогу розглядати її як науку про закономірності й механізми формування, збереження, зміцнення та передачі за спадковістю здоров'я. Однак аналіз педагогічної літератури свідчить про значні розбіжності в тлумаченні валеології. У своєму дослідженні ми акцентували увагу на таких характеристиках цього наукового напрямку, де валеологія визначається як наука про:

- *здоровий спосіб життя*, в основі якої лежить ідея про те, що завдяки правильній світоорієнтації та відповідній поведінці людина спроможна забезпечити собі довге, радісне, безболісне життя;

- *культивування здорового способу життя* людини, що є такою життєдіяльністю, яка при позитивному емоційно-вольовому настрої людини забезпечує дотримання екологічної рівноваги її з природою (гомеостаз) і невинне зниження ентропії суспільних зв'язків у соціальному організмі країни, в яку вона включена як джерело інтелектуальної енергії, а отже, й її основна рушійна сила [3, с. 72]. Валеограмотність розглядаємо як такий

стан особистості, що обумовлюється розумінням сенсу здоров'я та здорового способу життя. Людина, котрій властива така ознака, має моральну готовність нести здоровий спосіб життя, створювати, зберігати і зміцнювати своє здоров'я поряд з реалізацією власних інтересів, схильностей і здібностей та бережним ставленням до здоров'я інших людей. Якщо набуття знань, умінь, навичок здорового способу життя сприятиме формуванню в людини ціннісного ставлення до здоров'я [4], то можна говорити про формування сукупності духовних цінностей, певних видів діяльності, що спрямовуються на створення сприятливих для здоров'я ефектів.

У світлі нашого дослідження формування готовності майбутнього фахівця до здоров'язбереження є важливим фактором в успішному засвоєнні обраної спеціальності, оскільки тільки здорова людина має здібність успішно навчатися, бути витривалою не тільки до фізичних, але й до психічних стрес-факторів, мати високу працездатність та психічну зрілість. Сучасна людина знає про здоров'я достатньо багато. Однак, щоб накопичені знання набували ціннісного змісту для майбутнього фахівця, необхідно враховувати й уникати цілої низки негативних обставин, які перешкоджають їх реальному втіленню. Однією з таких обставин є відсутність послідовної і неперервної системи навчання здоров'ю. На різних етапах вікового розвитку людина отримує інформацію про здоров'я (в сім'ї, в школі, від медичних працівників, із засобів масової інформації тощо). Однак ця інформація фрагментарна. Тому постає виняткової важливості проблема: розробити систему безперервної валеологічної освіти, яка озброїть людину методологією здоров'я, засобами і методами його формування на основі ціннісного ставлення до нього і здоров'язбереження.

Водночас, формування у студента знань про здоров'я ще не гарантує, що він буде вести здоровий спосіб життя. Народжуючись здоровим, самого здоров'я людина не відчуває до тих пір, поки не виникнуть певні ознаки його порушення. Звернувшись за медичною допомогою, щоб покращити своє здоров'я, людина схиляється до переконання про його залежність від медицини. Тим більше, що такий підхід звільняє саму людину від необхідності «працювати над собою», жити в постійному режимі обмежень і навантажень.

Тому основне значення у формуванні прагнення до здорового і раціонального способу життя, невід'ємною рисою якого є активна діяльність, спрямування на збереження і покращення здоров'я, формування стратегій здоров'язбереження, повинна мати система освіти, адже стратегія професійної діяльності майбутніх фахівців складається не тільки з комплексу фахових дій, а й з інших аспектів життєдіяльності, куди власне і входить підтримання належного рівня здоров'я як однієї із особистісних цінностей людини.

Проблеми здоров'я та здоров'язбереження є предметом наукових пошуків багатьох дослідників. Активна здоров'язбережувальна поведінка покликана перетворити будь-яку сферу діяльності людей у засіб фізичного й духовного самовдосконалення, самооздоровлення. На сучасному етапі розвитку вищої освіти актуалізується проблема формування готовності майбутнього фахівця до здоров'язбереження як одного із аспектів їхнього світогляду. Це зумовлене подальшим розвитком і стабілізацією в студентські роки самосвідомості особистості та розглядається як найважливіша умова найбільш повної самореалізації майбутнього фахівця в активній життєдіяльності та ціннісного відношення до власного здоров'я. Подальші наукові розвідки у данному напрямку ми вбачаємо у розробці власних алгоритмів здоров'язбереження майбутніх фахівців закладів вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Башавець Н. А. Теоретико-методичні засади формування культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації студентів вищих економічних навчальних закладів : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Башавець Наталія Андріївна. – Одеса, 2012. – 555 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.

3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Шукатка О. В. Формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх економістів на засадах аксіології : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Шукатка Оксана Василівна. – Хмельницький, 2013. – 256 с.

References

1. Bashavets, N. A. (2012), Theoretical and methodical principles of forming a culture of health preservation as a world-view orientation of students of higher economic educational institutions: dissertation [Teoretyko-metodychni zasady formuvannia kultury zdoroviazberezhennia yak svitohliadnoi oriantatsii studentiv vyshchych ekonomichnykh navchalnykh zakladiv: dis. ... doktora ped. nauk], Odesa, 555 p.
2. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language] / uklad. i holov. red. V. T. Busel. – K. ; Irpin' : VTF «Perun», 2009. – 1736 s.
3. Entsyklopediya osvity [Encyclopedia of Education] / Akad. ped. nauk Ukrayiny ; holov. red. V. H. Kremen'. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
4. Shukatka, O. V. (2013), Forming healthcare competence of future economists on the axiological basics: dissertation [Formuvannya zdorov'yazberihayuchoyi kompetentnosti maybutnikh ekonomistiv na zasadakh aksiolohiyi: dis. ... kand. ped. nauk], Khmelnytskyi, 256 p.

УДК 37.091.2:001.895

МОНІТОРИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИХОВНИМ ПРОЦЕСОМ

Ганькович Я. О., Кобаль В. І.

MONITORING AS AN INNOVATIVE TOOL TO ENSURE EFFECTIVE MANAGEMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS

Ganchovich Yana, Kobal Vasyl

У статті обґрунтовано, що використання моніторингових технологій у сучасних умовах розвитку системи освіти є значним фактором підвищення ефективності в усіх сферах освітньої діяльності. Охарактеризовано функції управління школою, подано основні етапи проведення моніторингу в закладі освіти. Представлено орієнтовні показники та інструментарій проведеного дослідження.

Ключові слова: сучасний зміст виховання, моніторинг, функції моніторингу, компоненти моніторингу, етапи контролю, моніторинг якості системи виховання.

In this article substantiated that using monitored technologies in modern conditions of development of education system is important factor of upgrading of efficiency in all spheres of educational activity. So it is indicated by the author that the main point of this article is study of significance of monitoring as effective means of managing the educational process in institutions of secondary education.

In the process of research, methods of general analysis were used, methods of synthesis and interview, methodology for determining the level of pupils' upbringing by N. Kapustin and P. Tretyakov.

Monitoring from the educational point of view is described in article as scientifically substantiated process of managing the personal development of a teacher and student aimed at